

RODNE RAZLIKE U DIMENZIJAMA PERFEKCIONIZMA KOD MLADIH

Nermin Mulaosmanović*✉, Irmela Mujkić*

Sažetak

Rodne razlike u mnogim psihološkim karakteristikama bile su dugogodišnji interes psihologije. Posebno je značajno ispitivanje perfekcionizma s obzirom na rodne razlike kod mladih. Samo prevladavanje nesklada između stvarnog i idealnog „ja“ u doba mladosti može predstavljati ključnu okosnicu pronalaska perfekcionista puta. Briga da li će odluke koje donose biti ispravne, nesigurnost u sebe i u svoje sposobnosti uzrokuju strah, te mogućnost neprihvatljive opcije za njih. Jedan broj istraživanja pokazuje da se ne može govoriti o konzistentnim rodnom razlikama u različitim dimenzijama perfekcionizma (Slaney i sar., 2001; Flett i Hewitt, 1993; Frost i sar., 1990), dok su neka istraživanja pronašla razlike u dimenzijama perfekcionizma (Hewitt i Flett, 1991; Opsenica-Kostić i Panić, 2006). Iz toga razloga su u ovom radu ispitivane rodne razlike kod mladih u dimenzijama perfekcionizma. Rezultati istraživanja su pokazali da ipak nema statistički značajnih razlika u dimenzijama perfekcionizma s obzirom na rod.

Ključne riječi: *perfekcionizam, rod, mladi*

GENDER DIFFERENCES IN PERFECTIONISM OF YOUNG PEOPLE

Abstract

Gender differences in many psychological characteristics were a longtime interest of psychology. It is especially significant research of perfectionism in regard to gender differences of young people. Overcoming of disproportion between real and ideal „I“ in youth time can represent key backbone in finding perfectionist way. Concern weather the decision they make will be correct, insecurity in oneself and its abilities cause fear and ability of unacceptable option for them. A number of researches show that there cannot be word of consistent gender differences in different dimensions of perfectionism (Slaney and co., 2001; Flett and Hewitt, 1993; Frost and co., 1990), while some research found differences in dimensions of perfectionism (Hewitt and Flett, 1991; Opsenica-Kostić and Panić, 2006). For this reason gender differences of young people in dimensions of perfectionism were researched in this paper. Results of this research have shown that there aren't statistically significant differences in dimensions of perfectionism in regard to gender.

Key words: *perfectionism, gender, young people*

* Edukacijski fakultet u Travniku, Aleja konzula br. 5

✉ e-mail: nerminamulaosmanovic81@gmail.com

UVOD

Iako je teško doći do jedinstvene definicije perfekcionizma, prema Flett i Hewitt (2002) perfekcionizam je težnja za nepogrešivošću, a perfekcionista su osobe koji žele biti savršene u svakom aspektu svog života. Najvažnija pitanja oko kojih se spore brojni teoretičari odnose se na to: Da li je perfekcionizam jednodimenzionalan ili višedimenzionalan konstrukt te ukoliko jest višedimenzionalan, koje su ključne dimenzije koje ga određuju? Također se postavlja i pitanje: Je li perfekcionizam poželjna (adaptivna) ili nepoželjna (maladaptivna) osobina?

Devedesetih godina prošloga stoljeća zanimanje za istraživanje perfekcionizma naglo raste, kada su najistaknutiji teoretičari ovog područja učinili veliki preokret u definiranju perfekcionizma, naglasivši njegovu višedimenzionalnu prirodu.

Kao što je navedeno, dosadašnja istraživanja (Slaney i sar., 2001; Flett i Hewitt, 1993; Flett, Hewitt, 2002; Frost i sar., 1990; Gilman i Ashby, 2003) uglavnom nisu potvrdila značajnu razliku između dječaka i djevojčica u ispoljavanju perfekcionizma. Korajlija (2005) ističe da je za razvoj perfekcionizma najznačajnije razdoblje ranog djetinjstva i adolescencije, što ujedno predstavlja i važan segment ovog ispitivanja.

Dimenzije perfekcionizma

Zbog vjerovanja da ima ulogu u etiologiji i održavanju psihopatologije, razumljivo je bilo usmjeravanje istraživača na negativne aspekte perfekcionizma. Međutim, pitanje koje se nametalo jeste da postoje li postoje bar neke pozitivne dimenzije ovog fenomena. Tada su najistaknutiji teoretičari ovog područja učinili veliki preokret naglasivši njegovu višedimenzionalnost. Adler smatra da je težnja ka savršenstvu urođena, u smislu da je to dio života, nešto bez čega bi život bio nezamisliv, ustvari, da je ona sam život (Hol i Lindzi, 1982, str. 166). Od rođenja do smrti težnja za savršenstvom nosi čovjeka iz jedne faze razvoja u drugu, višu. Po njemu je perfekcionizam zdrav ako uključuje maksimalno iskorištavanje svojih potencijala.

Ovakvo shvatanje perfekcionizma slično je Maslowljevom pojmu samoaktualizacije, dakle, potpuno iskorištavanje svojih mogućnosti i talenata.

„Najčešća pokretačka snaga hroničnog perfekcionizma može da bude dubok doživljaj osjećaja inferiornosti i samoodbacivanja“ (Stojaković, 2011, str. 387). Perfekcionista najčešće nikada nisu zadovoljni svojim postignućima i sobom; u vlastitim očima su samo gubitnici. Iz navedenog možemo zaključiti da što je osjećanje inferiornosti i samoodbacivanja jače, tim je nepovoljnija slika o sebi, a što je nepovoljnija slika o sebi, osjećanje inferiornosti i samoodbacivanja je veće. Ovo po svojoj prirodi stvara nepovoljnu sliku ili pojam o sebi, što vodi ka začaranom krugu. Za perfekcionistu rad na nekom poslu ili zadatku rijetko može biti zadovoljstvo i radost, jer unaprijed pretpostavlja da to što uradi kao finalni proizvod nikad neće dostići ono čemu teži i unaprijed zna da će njegova očekivanja ostati neispunjena.

Frost i sar. (1990) su ponudili skalu za mjerenje perfekcionizma (Multidimensional Perfectionism Scale, MPS-F) sastavljenu od 35 čestica raspoređenih u 6 subskala: zabrinutost oko pogrešaka, sumnja u vlastite postupke, osobni standardi, očekivanja roditelja, kritikovanje s roditeljske strane i organizacija. Oni smatraju da je upravo

samokritičnost i usmjerenost na vlastite pogreške ono što perfekcionizam čini faktorom ranjivosti za veliki broj psihičkih poremećaja.

Zabrinutost zbog pogrešaka, kako navodi Kurtović (2011), uključuje negativne reakcije na pogreške koje navode osobu na vjerovanje da će izgubiti poštovanje drugih ako doživi neuspjeh. Osobni standardi uključuju sklonost postavljanja vrlo visokih standarda izvedbe i pridavanja pretjerane važnosti tim standardima pri samoevaluaciji. Očekivanja roditelja uključuju vjerovanja da roditelji postavljaju pretjerano visoke standarde i ciljeve za osobu. Prigovaranja roditelja opisuju percepciju osobe da su njeni/njegovi roditelji bili prekritični. Dvojbe oko kvalitete postupaka opisuju mjeru u kojoj osoba sumnja u vlastitu sposobnost da ispuni zadatak na odgovarajući način. Organiziranost odražava sklonost kao i važnost koju perfekcionista pridaju redu i organizaciji.

Iz navedenog možemo zaključiti da se prva četiri faktora perfekcionizma odnose na neke osobine pojedinca, dok posljednja dva reflektiraju trenutne zahtjeve roditelja. Ovi podaci navode na zaključak da u razvoju i razumijevanju pojma perfekcionizma bitnu ulogu imaju i (neki) porodični faktori.

U istraživanju Hewitt i Flett (1991) također dokazuju kako je perfekcionizam više-dimenzionalan te razlikuju tri osnovne komponente perfekcionista ponašanja:

1. Perfekcionizam očekivan od sebe – osoba sebi postavlja visoke standarde i ciljeve te je motivisana da postigne savršenstvo.
2. Perfekcionizam očekivan od drugih – osoba ima vrlo visoka očekivanja od drugih ljudi i vrlo strogo ocjenjuje njihov rad.
3. Izvana očekivani perfekcionizam – osoba percipira da joj drugi postavljaju nerealno visoke standarde.

Osnovna razlika između ove tri komponente je u izvoru i smjeru ponašanja. Na temelju tih komponenata, Hewitt i Flett (1991) su konstruirali skalu perfekcionizma (Multidimensional Perfectionism Scale, MPS-H) koja se sastoji od 45 čestica raspoređenih u tri subskale (svaka subskala po 15 čestica) koje opisuju tri navedene dimenzije perfekcionizma.

Slaney i sar. (2001) konceptu perfekcionizma pristupili su nešto drugačije, naglašavajući i dalje važnost kako negativnih tako i pozitivnih strana perfekcionizma (Jurin, 2004, str. 6). Vodeći se nalazima kvalitativne studije o tome da je osim postavljanja visokih standarda za perfekcionista jednako važna i realizacija istih, u skalu perfekcionizma (APS-R) uvrstili su čestice koje odražavaju opaženu diskrepancu između postavljenih i ostvarenih ciljeva. Skala je trebala odvojiti dimenzije perfekcionizma od njegovih uzroka i posljedica te odvojiti negativne i pozitivne aspekte perfekcionizma, kao i omogućiti evaluaciju tretmana perfekcionizma. Istraživanja koja su provedena u svrhu formiranja i validacije skale pokazala su da skala obuhvata tri faktora. To su: visoki standardi, red i diskrepanca. Dimenzija visoki standardi predstavlja tendenciju osobe da sebi postavlja visoke kriterije i teži savršenstvu. Taj aspekt perfekcionizma ima pozitivne aspekte jer je pozitivno povezan s visokim samopouzdanjem, visokim akademskim uspjehom i niskim nivoom zabrinutosti. Međutim, dimenzija diskrepanca se odnosi na osjećaj i percepciju kako se postavljeni standardi ne dostižu, a zbog povezanosti s niskim samopouz-

danjem, depresijom, kontinuiranom zabrinutošću i lošim akademskim uspjehom i predstavlja negativni aspekt perfekcionizma. Dimenzija red predstavlja težnju za urednošću i organizacijom te se smatrala umjereno pozitivnom dimenzijom. Ipak, zbog nepovezanosti s navedenim varijablama, jedan broj istraživanja (Slaney i sar., 2001; Suddarth i Slaney, 2001) dimenziju red isključuje iz analize, pri čemu se dimenzije visoki standardi i diskrepanca tretiraju kao ključne dimenzije pozitivnog, odnosno negativnog perfekcionizma.

Dakle, ključna razlika između pozitivnog i negativnog perfekcionizma je ponašanje usmjereno na postizanje visokih ciljeva. Kako bi se postigle pozitivne posljedice ponašanje je potaknuto pozitivnim potkrepljenjem, dok je kod izbjegavanja negativnih posljedica ponašanje potaknuto negativnim potkrepljenjem. Sve to znači da je motivacija za postizanjem istih ciljeva različita.

Bitne karakteristike pozitivnog perfekcionizma su: visoki, realni i dostizni osobni standardi te osjećaj zadovoljstva kada se dostignu, dok neuspjeh nije toliko značajan za daljnje funkcioniranje; pristup rješavanju zadataka je fleksibilan i opušten (Erceg, 2007, str. 18). Negativan perfekcionizam, kako navodi Stojaković (2011), je obilježen nerealnim i nedostiznim osobnim standardima, nezadovoljstvom nakon uspjeha, a pretjeranom samokritičnošću uslijed neuspjeha te rigidnošću i anksioznošću pri izvršavanju zadataka. Prema tome, neke komponente perfekcionizma sadrže normalnu, pozitivnu i adaptivnu komponentu, dok druge komponente sadrže neurotsku, negativnu, maladaptivnu komponentu.

Ranija istraživanja perfekcionizma i roda

Brojna istraživanja koja slijede i koja primjenjuju navedene višedimenzionalne ljestvice su pokazala kako nisu sve dimenzije perfekcionizma povezane s negativnim ishodom te da korištene skale upućuju na postojanje dva različita oblika perfekcionizma, a to su adaptivan (pozitivan ili zdrav) i neadaptivan (negativan ili nezdrav) perfekcionizam. Ta se koncepcija poklapa sa Hamachekovom podjelom (Hamachek, 1978) na normalni i neurotski perfekcionizam. Istraživanja su uglavnom pokazivala da su moguće sve kombinacije odnosa tih dvaju aspekata.

Mnogi teoretičari ličnosti smatraju neke aspekte perfekcionizma bitnim i zdravim za ljudski razvoj, pa i rezultati novijih istraživanja pokazuju da je perfekcionizam višedimenzionalni konstrukt koji se može manifestirati i u obliku adaptivne težnje za vlastitim rastom i razvojem.

„Perfekcionizam je povezan s raznim problemima i pojavama u mnogim studijama sa globalnim samopoštovanjem, razinom depresije, demografskim varijablama“ (Raspopović, 2015, str. 200). Ista autorica je u istraživanju pronašla spolne razlike u pogledu perfekcionizma, što pokazuje da su djevojke imale značajno veće rezultate na skalama pozitivnog perfekcionizma od dječaka. Jedina statistički značajna razlika među spolovima u pogledu dimenzija perfekcionizma dobijena je u dimenziji sumnje o akciji.

Shodno navedenom, predmetom istraživanja ne trebaju biti samo negativni aspekti ovog konstrukta, već se prilikom istraživanja perfekcionizma treba osvrnuti i na njegove pozitivne aspekte.

Istraživanje pokazuje da djevojke imaju veće rezultate u dimenzijama standardi i redu (u odnosu na mladiće), što su pozitivni aspekti perfekcionizma. U subskali raskorak razlike nisu značajne. (Opsenica-Kostić i Panić, 2006, str. 154). Ovo govori da djevojke uspješno izlaze na kraj sa svojim visokim ličnim standardima i da bi od djevojaka trebalo očekivati veća postignuća. Prema Stoeber, Uphill i Hotham (2009), dob, spol i zadovoljstvo životom su značajno pozitivno povezani s odabranim područjima života i perfekcionizmom. Prema nekim istraživanjima brojni su faktori koji utječu na razvoj perfekcionizma i individualne razlike te se trebaju posmatrati u situacijskom okviru, vodeći računa o različitim perfekcionističkim tendencijama, osobinama ličnosti i individualnim obrascima ponašanja. Flett i Hewitt (2002) ističu da se perfekcionizam razvija pod utjecajem dva skupa faktora: vanjski faktori (roditeljski utjecaj i okolinski utjecaji) i lični faktori (temperament, privrženost) te da razlike u njihovoj izraženosti dovode do različito razvijenih pojedinih dimenzija perfekcionizma. Iako roditeljski stil odgoja ima važnu ulogu u razvoju perfekcionizma, autori smatraju da je potrebno u obzir uzeti i ulogu drugih važnih osoba u životu djeteta (vršnjaci i nastavnici) kao i socio-kulturalne faktore koji potiču perfekcionizam. S obzirom da je riječ o integrativnom modelu koji podrazumijeva utjecaj vanjskih faktora (porodičnih i okolinskih utjecaja) i ličnih faktora (temperament, privrženost), nezaobilazno je istaći da on uzima u obzir i trenutne životne uvjete (kompeticije i zahtjeve u školi) koji mogu dodatno potaknuti razvoj perfekcionizma.

PROBLEM, CILJ, ZADACI I HIPOTEZE

Problem se odnosio na ispitivanje rodni razlika u dimenzijama perfekcionizma kod mladih.

Cilj istraživanja je bio istražiti pozitivni (adaptivni) i negativni (neadaptivni) perfekcionizam s obzirom na rod kako bi se ukazalo na značaj razlikovanja ova dva tipa perfekcionizma.

Zadaci

1. Ispitati postoje li značajne rodne razlike u težnji za postavljanjem visokih standarda i reda kod mladih (pozitivni perfekcionizam).
2. Istražiti postoje li statistički značajne rodne razlike u diskrepanci (negativni perfekcionizam).
3. Ispitati postoje li značajne rodne razlike na ukupnoj skali perfekcionizma kod mladih.

Hipoteze

1. Pretpostavlja se da ne postoje rodne razlike u postavljanju visokih standarda i u težnji za redom.
2. Pretpostavlja se da postoje rodne razlike u negativnom perfekcionizmu (diskrepanci).
3. Pretpostavlja se da ne postoje rodne razlike u perfekcionizmu kod mladih.

METOD ISTRAŽIVANJA

Sudionici istraživanja

Populaciju istraživanja činili su studenti iz Srednjobosanskog kantona s Univerziteta u Travniku.

Uzorak istraživanja je brojao N=225 studenata od prve do četvrte godine, sljedećih studijskih usmjerenja: Pedagogija i psihologija, Razredna nastava, Matematika i informatika, Specijalne namjene, Sportski menadžment i Opća kineziologija.

Instrumenti

U istraživanju su korišteni upitnik o sociodemografskim karakteristikama ispitanika konstruisan za potrebe ovog istraživanja i APS-R skala autora Slaney i saradnika (2001) koja se koristi za ispitivanje dimenzija perfekcionizma. Skala perfekcionizma se sastoji od 23 jedinice uključene u 3 subskale čija pouzdanost u ovom istraživanju je $\alpha = .826$.

Statističke metode

U istraživanju su korištene slijedeće statističke metode: deskriptivne statističke metode, Man-Vitnijev U test, Levenov test.

REZULTATI

Distribucije rezultata varijabli standardi i red, u istraživanju ne zadovoljavaju pretpostavke normalne distribucije, s izuzetkom dimenzije diskrepanca ($K-S=.055$, $p=.091$). U skladu s navedenim su i korišteni odgovarajući statistički postupci.

Spolne razlike s obzirom na pozitivni perfekcionizam (standardi i red)

U istraživanju se pošlo od pretpostavke da ne postoji rodna razlika u pozitivnom perfekcionizmu s obzirom na rod. Podaci koji predočavaju dobijene rezultate su prikazani u tabeli 1.

Tabela 1. Deskriptivni parametri subskale perfekcionizma Standardi, s obzirom na rod ispitanika

	Spol ispitanika	N	Sredina ranga	Suma rangova	Medijana
Težnja za postavljanjem visokih standarda	Muški	94	111.15	10448.50	37.00
	Ženski	131	114.32	14976.50	38.00
	Ukupno	225			

Pri ispitivanju rodni razlika u ispoljavanju perfekcionizma na skali standardi iz dobijenih podataka vidljivo je da studentice, u odnosu na studente, postižu nešto veći rezultat. Izračunata sredina ranga na uzorku studenata iznosi ($M=111.15$), dok sredina ranga na uzorku studentica iznosi ($M=114.32$). Kako bi se ispitala značajnost rezultata korišten je Man-Vitnijev U test.

Nakon testiranja značajnosti, podaci pokazuju da ova razlika nije statistički značajna ($p>.05$), a veličina utjecaja iznosi ($r=.02$), što spada u red veoma malih utjecaja.

Tabela 2. Testiranje značajnosti u odnosu na prikazane razlike

	Težnja za postavljanjem visokih standarda
Mann-Whitney U	5983.500
Wilcoxon W	10448.500
Z vrijednost	-.361
Značajnost	.718
a. Grupišuća varijabla: spol ispitanika	

Tabela 3. Deskriptivni parametri subskale perfekcionizma Red, s obzirom na rod ispitanika

	Spol ispitanika	N	Sredina ranga	Suma rangova	Medijana
Težnja za organizacijom i redom	Muški	94	104.16	9791.00	23.00
	Ženski	131	119.34	15634.00	24.00
	Ukupno	225			

Pri ispitivanju rodnih razlika u ispoljavanju perfekcionizma na subskali red iz dobijenih podataka vidljivo je da na uzorku studenata koji imaju nešto niže rezultate sredina ranga iznosi $M=104.16$, dok na uzorku studentica sredina ranga iznosi $M=119.34$. Da bi se ustanovilo da li je razlika statistički značajna, korišten je Man-Vitnijev U test.

Tabela 4. Testiranje značajnosti u odnosu na prikazane razlike

	Težnja za organizacijom i redom
Mann-Whitney U	5326.000
Wilcoxon W	9791.000
Z vrijednost	-1.735
Značajnost	.083
a. Grupišuća varijabla: spol ispitanika	

Iako su odstupanja veća nego kod prethodne skale, ove razlike ponovo nisu statistički značajne ($p > .05$), veličina utjecaja je $r=.12$, što spada u red malih utjecaja.

Spolne razlike s obzirom na negativni perfekcionizam (diskrepanca)

Spolnu razliku na subskali diskrepanca pokazuju rezultati u tabeli 5.

Tabela 5. Deskriptivni parametri subskale perfekcionizma Diskrepanca, s obzirom na rod ispitanika

	Spol ispitanika	N	Sredina ranga	Suma rangova	Medijana
Diskrepanca	Muški	94	46.3298	12.55130	1.29457
	Ženski	131	45.0763	13.17493	1.15110
	Ukupno	225			

Pri ispitivanju spolnih razlika u ispoljavanju perfekcionizma na subskali diskrepanca izračunata aritmetička sredina (M) ukazuje da studenti ostvaruju nešto veći rezultat ($M=46.32$) u odnosu na studentice ($M=45.07$). Da bi se utvrdila značajnost

dobijenih rezultata korišten je Levenov test provjere jednakosti varijansi kako bi se saznalo koja t-vrijednost je tačna.

Tabela 6. Testiranje značajnosti u Levenovom testu provjere na subskali Diskrepance

		Levenov test		Interval pouzdanosti sa 95% sigurnosti						
		F	p	t	df	p	Razlika između aritmetičkih sredina	Std. greška	Donja gr.	Gornja gr.
		Diskrepanca	Pretpostavka jednakosti varijansi	.642	.424	.718	223	.474	1.25345	1.74624
	Nejednakost varijansi			.724	206.05	.470	1.25345	1.73232	-2.162	4.669

Budući da je nivo značajnosti u Levenovom testu provjere veći od $p > .05$, pretpostavka o jednakosti varijansi nije narušena. Stoga se u obzir uzima prvi slučaj ($t = .718$, $df = 223$, $p > .05$), što ukazuje da razlika nije statistički značajna, a o čemu govore i dobijeni rezultati.

Ispitivanje spolne razlike na cjelokupnoj skali perfekcionizma kod mladih

Kada je u pitanju treći zadatak i cjelokupna skala perfekcionizma, prikazani su sljedeći rezultati u tabeli 7.

Tabela 7. Deskriptivni parametri cjelokupne skale perfekcionizma, s obzirom na rod ispitanika

	Spol ispitanika	N	Sredina ranga	Suma rangova	Medijana
Perfekcionizam - ukupan skor	Muški	94	112.94	10616.00	106.00
	Ženski	131	113.05	14809.00	106.00
	Ukupno	225			

Pri ispitivanju rodnih razlika u ispoljavanju perfekcionizma na cjelokupnoj skali perfekcionizma APS-R, iz dobivenih podataka vidljivo je da studenti imaju nešto niže rezultate. Izračunata sredina ranga na uzorku studenata iznosi $M = 112.94$, dok izračunata sredina ranga kod studentica iznosi $M = 113.05$, odnosno izračunata medijana je 106.00.

Tabela 8. Testiranje značajnosti u odnosu na prikazane razlike

	Perfekcionizam - ukupan skor
Mann-Whitney U	6151.000
Wilcoxon W	10616.000
Z vrijednost	-.012
Značajnost	.990
a. Grupišuća varijabla: spol ispitanika	

Ispitivanjem značajnosti razlika Man-Vitni U testom, došli smo do rezultata da dobijena razlika nije statistički značajna ($p > ,05$) te da je veličina utjecaja veoma niska ($r = .008$).

Prema dobijenim rezultatima, postavljena pretpostavka u ovom zadatku koja se tiče rodnih razlika u ispoljenosti perfekcionizma kod studenata nije potvrđena jer nije pronađena statistički značajna razlika.

DISKUSIJA

Početni zadatak u istraživanju odnosio se na ispitivanje razlike u dimenzijama perfekcionizma standardi i red (pozitivni perfekcionizam) s obzirom na spol. Očekivanja od kojih se pošlo u istraživanju su bila da ne postoji statistički značajna razlika s obzirom na spol kada su u pitanju dimenzije visoki standardi i red. Dobijeni rezultati su to i potvrdili i može se reći da su u skladu s drugim istraživanjima (Parker i Mills, 1996; Flett, Hewitt, 2002). Iako djevojke u istraživanju postižu veće rezultate u dimenzijama visoki standardi i red, razlike ipak nisu statistički značajne. U nekim prethodnim istraživanjima, poput istraživanja Opsenice-Kostić (2006), pronađeno je da djevojčice imaju veće rezultate na subskalama standardi i red (pozitivni aspekti perfekcionizma) za razliku od mladića. Slični rezultati su dobijeni i u istraživanju Raspopovića (2015), gdje su otkrivene spolne razlike: djevojke su imale značajno veće rezultate na skalama pozitivnog perfekcionizma od dječaka. Moguće razloge za ovakve rezultate možemo tražiti u sve većem broju pokazatelja: da djevojke u novije vrijeme imaju veći motiv postignuća i pozitivnije doživljavaju rad. Ovo govori da uspješno izlaze na kraj s visokim ličnim standardima. Prema nalazima istraživanja koje su sproveli Frančesko, Kodžopeljić i Mihić (2002), pokazuje se veća istrajnost žena u ostvarivanju ciljeva, kao i to da češće od osoba muškog spola u radu vide izvor zadovoljstva, što je u saglasnosti s rezultatima ovog istraživanja. Povezanost perfekcionizma i samopoštovanja kao i napredak žena postaje očit, kao i porast nivoa samopouzdanja, smanjenje očekivanja pogreške i negativnog vrednovanja od sredine, te povećan nivo vjerovanja u sebe i zadovoljstva.

Kada je u pitanju drugi zadatak i pretpostavka da postoje spolne razlike u dimenziji diskrepance, pretpostavka od koje se pošlo nije potvrđena. Iako djevojke imaju veće rezultate u ovoj dimenziji, rezultati nisu značajni. Očekivanja od kojih se pošlo u ovom istraživanju su se oslanjala na mogućnost veće povezanosti anksioznosti kod ženskog spola s težnjom ka negativnom perfekcionizmu. Rozenberg i Kaplan (1982) iznose tezu o polnim ulogama koja podrazumijeva da su žene interiorizovale proširenu kulturološku pretpostavku o svojoj inferiornosti. Prema ovom gledištu, i djevojčice i dječaci su socijalizovani da misle o ženama kao manje kompetentnim, pa djevojčice počinju da vide sebe kao manje vrijedne i nedovoljno sposobne za ostvarenje visokih postignuća. Opsenica-Kostić (2006) također nije pronašla značajne razlike na subskali raskorak. Prema Raspopoviću (2015), rezultati pokazuju umjerenu pozitivnu povezanost između anksioznosti i perfekcionizma, a nešto veću pozitivnu korelaciju između tjeskobe i negativnih aspekata perfekcionizma, kao i povezanost s razinom depresije, što je češće slučaj kod osoba ženskog spola. Razmatrajući treći zadatak i razlike u općem perfekcionizmu s obzirom na rod, moglo bi se istaći da je pretpostavka od koje se pošlo u istraživanju potvrđena

i u skladu je s drugim rezultatima. Smatra se da je većina perfekcionista samo perfekcionista u odabranim područjima života. Dosadašnja istraživanja, većinom, nisu potvrdila razliku u ukupnom perfekcionizmu između dječaka i djevojčica. Neka istraživanja smatraju da se brojni faktori koji utječu na razvoj perfekcionizma i individualne razlike trebaju posmatrati u situacijskom okviru, vodeći računa o različitim perfekcionističkim tendencijama, osobinama ličnosti i individualnim obrascima ponašanja.

ZAKLJUČAK

U radu su dobijeni rezultati koji su većim dijelom i očekivani. Kada je riječ o prvoj pretpostavci koja je glasila da nema statistički značajnih rodni razlika u dimenzijama standardi i red, ili da nema rodne razlike u izraženosti pozitivnog perfekcionizma, rezultati su potvrdili ovu pretpostavku.

Druga pretpostavka koja se zasnivala na očekivanjima da će postojati rodne razlike u ispoljavanju negativnog perfekcionizma, odnosno da će postojati rodne razlike u dimenziji diskrepanca, nije potvrđena.

Ispitivanje rodni razlika na ukupnoj skali perfekcionizma je pokazalo da razlike nisu statistički značajne i da je postavljena hipoteza potvrđena.

LITERATURA

- Davison, G. C. i Neale, J. M. (1999). *Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja*. Zagreb: Naklada slap.
- Erceg, I. (2007). *Povezanost ispitne anksioznosti s perfekcionizmom* (Diplomski rad). Sveučilište u Zagrebu: Filozofski fakultet.
- Erceg-Jugović, I. i Lauri Korajlija, A. (2012). Povezanost ispitne anksioznosti s perfekcionizmom. *Psihologijske teme*, 2: 299–316.
- Flett, G. L. i Hewitt, P. L. (2002). *Perfectionism. Theory, Research and Treatment*. Washington DC: APA.
- Franceško, M., Kodžopeljić, J. i Mihić, V. (2002b). Neki socio-demografski i psihološki korelati motiva posignuća. *Psihologija*, 1–2: 65–79.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. i Rosenblute, R. (1990). The dimensions of Perfectionism. *Cognitive Therapy and research*, 14: 449–468.
- Gilman, R. i Ashby, J. S. (2003). A first study of perfectionism and multidimensional life satisfaction among Croatia and American youth. *Personality and Individual Differences*, 39: 155–166.
- Greblo, Z. (2012). Što se skriva iza pojma „perfekcionizam“? Povijest proučavanja i pregled različitih konceptualizacija perfekcionizma. *Psihologijske teme*, 1: 195–212.
- Hewitt, P. L. i Flett, G. L. (1993). Dimensions of perfectionism, daily stress, and depression: A test of the specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 102(1): 58–65.
- Hewitt, P. L. i Flett, G. L. (1991). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(1): 98–101.

- Hol, K. S. i Lindzi, G. (1982). *Teorije ličnosti*. Beograd: Nolit.
- Jurin, T. (2005). *Povezanost perfekcionizma s depresivnošću i akademskim uspjehom: Provjera modela pozitivnog i negativnog perfekcionizma* (Diplomski rad). Sveučilište u Zagrebu: Filozofski fakultet.
- Kurtović, A., (2011). Odnos perfekcionizma i socijalne podrške s anksioznošću i depresivnošću kod studenata. *Med Jad*, 4: 189–200.
- Milojević, M., Stojiljković, S., Todorović, J. i Kašić, K. (2009). Ciljevi postignuća i perfekcionizam gimnazijalaca. *Psihologija*, 4: 517–534.
- Molnar, M. (2006). *Povezanost perfekcionizma sa samopoštovanjem i zadovoljstvom kvalitetom života*. Sveučilište u Zagrebu: Filozofski fakultet.
- Opsenica-Kostić, J. (2006). Perfekcionizam srednjoškolaca – povezanost sa nekim socio-demografskim varijablama. *Godišnjak za psihologiju*, 4–5: 143–158.
- Parker, W. D. i Mills, C. J. (1996). *The incidence of perfectionism in gifted students*. *Gifted Child Quarterly*, 40(4): 194–199.
- Raspopović, M. (2015). Povezanost perfekcionizma i anksioznosti kod studenata. *Sanamed*, 3: 199–213.
- Rosenberg, M., Kaplan, H. B. (Ur.) (1982). *Social psychology and the self-concept*. Arlington Heights, IL: Harlan Davidson.
- Slaney, R. B., Rice, K. G., Mobley, M. i Ashby, J. S. (2001). The Revised Almost Perfect Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34 (3): 130–146.
- Stoeber, J., Uphill, M. A., i Hotham, S. (2009). Predicting race performance in triathlon: The role of perfectionism, achievement goals, and personal goal setting. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 2: 211–245.
- Stojaković, P. (2011). *Psihologija za nastavnike*. Banja Luka: Grafid.
- Suddarth, B. H. i Slaney, R. B. (2001). An investigation of the dimensions of perfectionism in college students. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34: 157–165.